

VIJF JAAR GELEDEN

15 Augustus 1942 werden in de Rovertse bossen de eerste vijf Nederlandse gijzelaars vermoord

De tijd gaat snel en wij vergeten snel. Nu en dan kost het ons zelfs moeite ons in te denken dat het oorlog is geweest, tot we plotseling door een beschadigd huis, een lege plaats in een huisgezin of een ontmoeting met een vriend uit deze veelbewogen dagen, worden herinnerd aan deze verschrikkelijke periode in ons bestaan.

Maar veel details slijten af, gelijk een hoekige steen in een rivier na jaren en jaren rond en glad wordt door het water dat al maar stroomt en stroomt. Wij bewaren een algemeen beeld van de verschrikkingen van deze tijd, maar de beklemmende angst, de dodelijke ernst van het uur zijn ons ontschoten. Wij kunnen het ons ternauwernood meer voorstellen. Want de tijd vervaagt en verdoezelt, wat we eenmaal dachten onuitwisbaar scherp in ons gegrift te zijn.

Ja, de tijd gaat snel. Wij maken een fietstocht door de bossen van Rovert en wij bezoeken de plaats waar de eerste Nederlandse gijzelaars hun wrede dood stierven. En met een schok dringt het plotseling tot ons door: dat is nu al vijf jaar geleden, een flinke tijd in het korte menselijke leven.

Maar toch: als we daar de palen zien staan waar de vaderlandse martelaren aan werden vastgebonden, precies gelijk ze toen stonden, en we zien de kogelgaten die het hout doorboorden en we bedenken dat dit zelfde lood de lichamen doorboorde van vijf onschuldige mannen, wier enige misdaad het was dat zij niet bukken wilden voor het geweld der tyrannie, dan vallen plotseling de vijf jaren van ons af, en is het of we weer middenin de donkere nacht staan, die toen lag uitgespreid over land en volk van Nederland.

De tijd gaat snel en we vergeten snel. In het werk en de zorg en de moeilijkheden van alle dag denken we geen ogenblik meer aan hen, over wie in duizend-en-een officiële redevoeringen werd gezegd: „Hun nagedachtenis zal bij ons in hoge ere blijven” en „Wij zullen hen nooit vergeten” enzovoort, in allerlei toonaarden. Wij hebben bij

tijd en wijle een harde stoot nodig om de herinnering niet geheel en al te doen verdwijnen, die ergens diep in ons onderbewuste nog zeer zwak leeft. Wie dacht nog aan de vijf gijzelaars, die 15 Augustus 1942 in de Rovertse bossen werden neergeschoten? Ik dacht er niet aan en gij dacht er niet aan, want, nietwaar, het leven eist zijn rechten op en laat de doden de doden begraven. Maar als ge dan weer bij toeval, dwalend door de bossen, op de plaats komt waar de tragedie zich heeft afgespeeld, bedenkt ge plotseling, welk een indruk het bericht op u maakte, dat in dreigende plakaten op de muren werd geplakt. Vijf gijzelaars terecht gesteld! Ge herinnert u de onzegbare afschuw over deze onmenselijke daad, de angst die zich als een kille hand om uw hart legde, de nauwelijks te onderdrukken kokende woede om deze laffe moord, de vaste wil om deze onschuldigen eenmaal recht te doen, en, steeds weer opnieuw, de belofte om niet te vergeten. En nu zijn we zelfs hun namen vergeten. Wij zoeken diep in onze herinnering en langzaam, langzaam komen ze weer naar voren uit het bleke verleden. En hier zijn dan de namen van hen, die nu vijf jaren geleden in de donkere nacht werden terechtgesteld:

Willem Ruys
Graaf van Limburg Stirum
Robert Baeldo
Christoffel Bennekers
Baron Schimmelpennink-v. d. Oye

Maar dat wij hun namen vergeten zijn, zie, dat is het ergste niet. Zij zijn immers slechts met enkelen in de onafzienbare, bloedige rij die hierop gevolgd is. Het is echter bedenkelijker dat wij vergeten zijn, hoe zwaar onze schuld ten opzichte van hen, die voor ons het leven lieten, weegt. Het is immers heel gemakkelijk door woorden te verkondigen hoezeer wij hen dank verschuldigd zijn, maar woorden zijn niet méér dan een ijdel spel, indien zij niet door daden gevolgd worden. En aan die daden ontbreekt het nog al eens. Als wij zien hoe de situatie op het ogenblik in Nederland is, en wij herinneren ons hoe wij ons het nieuwe

vaderland hadden gedroomd, dan zullen wij erkennen moeten, dat veel der idealen enel droom gebleven zijn en dat de beloften die wij de doden eenmaal plechtig deden, zelfs in de verre verte niet verwezenlijkt zijn.

Zeker, het is niet aan ons de grote politiek te bepalen en zelfs zijn wij niet bij machte hier ook maar zijdelings enige invloed op uit te oefenen. Maar wat wij wel kunnen is, in ons persoonlijk leven te handelen in de geest van hen, die nu vijf jaar geleden het hoogste offer gaven dat een mens geven kan.

Dit is de beste hulde die wij hen geven kunnen, beter dan woorden, die verwaaien in de wind.... J. N.